

Mărturie Mihai Goțiu cu privire la organizarea referendumului din data de 9 decembrie 2012 în 35 de localități din Munții Apuseni

În calitate de jurnalist, am asistat la pregătirea și desfășurarea referendumului organizat în mai multe localități din Munții Apuseni pe tema relansării mineritului în Munții Apuseni și pe tema proiectului de la Roșia Montană. Mărturia de față se bazează pe documentări jurnalistice anterioare referendumului, observații personale la fața locului precum și pe informații publice sau pe interviuri pe care le-am colectat și realizat cu acea ocazie. Aceste informații au fost cuprinse în cartea pe care am publicat-o intitulată [Afacerea Roșia Montană, Editura Tact, Cluj-Napoca, 2013](#) și a fost completată cu ocazia formulării prezentei mărturii cu scopul principal de a explica terminologia folosită.

Mărturia a fost dată cu scopul de a fi folosită de asociațiile Alburnus Maior, Centrul Independent pentru Dezvoltarea Resurselor de Mediu și Greenpeace în cererea lor de intervenție la Centrul Internațional pentru Reglementarea Diferențelor Relative la Investiții în dosarul cu numărul ARB/15/31 - Gabriel Resources Ltd. și Gabriel Resources (Jersey) vs. Romania.

Mărturia originală a fost dată în limba română și a fost tradusă în limba engleză în scopul depunerii intervenției mai sus arătate.

ÎNCEPUT

“Referendumul Cianurii

Povestea acestui referendum a început (oficial) pe 21 septembrie 2011. În cadrul unei emisiuni la “TVR 1”, președintele României, Traian Băsescu, a fost primul care a enunțat public ideea. “O soluție de deblocare mi se pare un referendum local. Ce probleme am eu, de la București, legate de Roșia Montană? Că e exploatare locală. Dacă vrem să facem o verificare prin referendum, și cred că este justificat un referendum, trebuie să-l facem în zona care va fi afectată. Altfel, ce treabă credeți că are cel care locuiește la Suceava cu Roșia Montană sau cel de la Constanța?”, a spus Traian Băsescu.

Întrebărilor retorice puse de președinte li se puteau oferi multe răspunsuri. Problema patrimoniului cultural (și al distrugerii acestuia în cazul realizării proiectului) este o problemă națională și internațională, atât datorită valorii lui excepționale, cât și datorită faptului că poate sta la baza unei dezvoltări economice sustenabile, pentru mai multe generații și cu mai multe beneficii pentru comunitatea locală și statul român. Zona de impact (din punct de vedere al mediului) este mai mult decât locală (din punctul de vedere al rețelei

hidrografice este chiar o problemă transfrontalieră). Beneficiile reale ale României, reprezintă, de asemenea, premisele necesității unei consultări naționale. Faptul că proiectul de la Roșia Montană este doar unul dintre multele proiecte de exploatare a aurului cu cianuri aflate “în lucru” în mai multe județe (Alba, Hunedoara, Caraș-Severin, Arad, Bihor, Maramureș) e un alt argument pentru un referendum național și, nicidecum, unul doar local.

De altfel, geografia le va juca feste suplimentare organizatorilor referendumului: nu există vreo logică reală în alegerea celor 35 de localități: Buru, Mihai Viteazul, Turda și Câmpia Turzii (*localități din județul Cluj – n.a.*), aflate pe Valea Arieșului sunt în aceeași măsură în zona de impact ca Baia de Arieș ori Sălciua (*județul Alba – n.a.*). Comunele Stremț și Galda de Jos au fost vizate de referendum, însă nu și orașul Teiuș, aflat la doar 3-4 kilometri de Stremț și Galda de Jos. Aceeași situație o regăsim și pe Valea Aiudului, cu comunele Rimetea și Livezile incluse pe lista referendumului, dar cu orașul Aiud (la 5 kilometri de Livezile) exclus. De la Roșia Montană la Ighiu sunt 73 de kilometri; de la Roșia Montană la municipiul Alba Iulia sunt 78 de kilometri. În fapt, Ighiu e un “satelit” al municipiului Alba Iulia. În Ighiu s-a organizat referendum, nu însă și în Alba Iulia. Să consideri că Ighiu e în zona afectată, iar Alba Iulia nu, reprezintă pur și simplu o sfidare cinică a realității. La fel cum s-a întâmplat cu excluderea orașelor Teiuș, Aiud (în județul Alba), Turda și Câmpia Turzii (în județul Cluj), ori Geoagiu și Brad (în județul Hunedoara, la 70, respectiv 50 de kilometri distanță de Roșia Montană). Zona de impact a unui proiect precum cel de la Roșia Montană nu ține cont de delimitările administrative artificiale. Ce poate afecta o localitate aflată la 73 de kilometri distanță de exploatare o va afecta și pe cea aflată la 78 (pentru a nu mai vorbi de cea aflată la 50 de kilometri). Poluarea Arieșului nu se va opri la granița (de pe hartă) dintre județele Alba și Cluj. Singura “logică” luată în calcul la stabilirea localităților în care a avut loc referendumul ținea cont de gradul de aservire al politicienilor locali (în special primari) și de controlul manipulativ pe care compania considera că îl are asupra localnicilor (asaltați ani la rând cu materialele propagandistice ale companiei).

Pungi cu cadouri, petreceri cu țuică fiartă, amenințări. Și o presă adormită

Instituirea caracterului local iar apoi localizarea (alegerea localităților – n.a) au reprezentat doar începutul mascaradei așa-zisului referendum. Hotărârea Consiliului Județean Alba privind organizarea referendumului a fost luată pe 16 noiembrie 2012. Este evident, pentru orice persoană cu un minim bun simț, că în trei săptămâni nu se puteau realiza dezbateri publice reale, astfel încât să se poată vorbi de un vot informat al cetățenilor. Singurele “informări” au constat în noi și masive mesaje publicitare difuzate la televiziuni și prin “Ziarul de Apuseni”, publicația de propagandă a companiei, distribuită gratuit în Apuseni. Aceștia li s-au adăugat pungile (*pungi cu diferite cadouri, de la haine la alimente, o metodă*

specifică în România de a influența opinia publică și de a obține voturi – n.a.) și diferite evenimente festive (cu țuică fiartă și cadouri pentru copii – varianta locală a petrecerilor electorale cu mici și bere).

Pe parcursul desfășurării campaniei pentru referendum mi-au fost semnalate numeroase situații de intimidare a alegătorilor, de corupere a acestora și de amenințare a celor care încercau să prezinte informații critice despre proiect. O parte din acestea le-am prezentat pe “VoxPublica” (<https://voxpublica.ro/>).

“E o mare porcărie. Nu s-a făcut nicio dezbatere publică. Nu a fost informată populația despre ce e vorba. Consiliul Județean și primăriile organizează referendumul, iar compania face “informarea”. Presa e jenantă. A pus batista pe țambal și nici măcar n-a rămas neutră – face propagandă pentru companie”, a declarat Eugen David, președintele Asociației “Alburnus Maior”, din Roșia Montană. “Compania și-a trimis emisari din casă în casă. Pensionarilor li se spune că dacă nu votează “DA” la referendum, la anul Guvernul nu o să mai aibă din ce să le plătească pensiile”, a exemplificat Eugen David.

Acest gen de situații nu se întâlnea doar în Roșia Montană, ci în toate localitățile vizate. Șard e un sat din comuna Ighiu, de lângă Zlatna. G.D., cu care am discutat în dimineața zilei de 6 decembrie 2012, locuiește în Șard. “Pe gardul casei în care locuiesc am pus niște afișe cu mesajul de a vota NU la referendum. Mi le-au rupt și au pus afișe cu primarul Fulea care îi îndeamnă pe oameni să voteze DA. La sfârșitul săptămânii trecute, eram acasă, și am văzut niște oameni care s-au dat jos dintr-o mașină și au început să lipească afișe pe gardul vecinului. Am ieșit și i-am întrebat dacă au cerut cuiva voie să pună afișe pe gardul respectiv. Din mașină, s-a dat jos o persoană, aveam să aflu că e viceprimarul, care s-a răstit la mine: “Ce-ți trebe, mă? Că acuma îți f** două (*amenințare verbală dură în limba română, cu sensul “te lovesc cu pumnul” – n.a.*)!”. Am stat liniștit, nu m-au lovit, dar m-au prins de haină și au început să tragă de mine. Au apărut și alții, îmbrăcați în salopete, pe care sclipea însemnul Sindicatul “Viitorul Mineritului” (“*sindicat*” al RMGC – n.a.). Se vedea că erau instruiți, le-au zis celor care mă trăgeau de haină să mă lase”, povestește G.D..

“Au continuat însă să-mi spună că ce-mi bag eu nasul, că nu e treaba mea. Viceprimarul zicea că RMGC i-a zis că-i angajează o mie de oameni. Țigani, eu așa le zic, nu romi, patrulează în fiecare zi, rup afișele care nu le convin și pun cele cu DA. Li s-a spus că dacă nu se execută o să li se taie ajutoarele sociale (*în România asistența socială depinde, formal, de semnarea documentelor de către primari – n.a.*). Oamenii se execută, pentru că le e frică, efectiv, că or să rămână fără ajutoare sociale”, afirmă G.D., care mai spune că ce îl deranjează cel mai mult la campania asta e că cei care au o opinie contrară nu sunt lăsați să se exprime, că sunt intimidați.

Pe 7 decembrie 2012 am primit mai multe fotografii din comuna Întregalde. Dintr-un Nissan 4x4, cu numărul AB 12 RMG a coborât un domn încărcat cu plase, pe care a început să le distribuie din poartă în poartă. Mașinile cu număr RMG de Alba aparțin RMGC¹.

Săteni din comuna Vidra au povestit despre petrecerea “de informare” cu țuică fiartă și cadouri pentru copii organizată la Căminul Cultural. Unde s-a lăsat însă cu supărare, pentru că pachetele de cadouri au fost mai puține decât numărul copiilor prezenți, unii primind, alții nu. Aceeași localnici au declarat că în fiecare comună s-au făcut liste cu câte 200 de persoane care ar urma să fie angajate de către companie dacă ar porni proiectul. Despre întocmirea unei liste similare am primit informații și din orașul Zlatna (unde numărul viitorilor “angajați” se ridică însă la 1.000). Per total, numărul “angajărilor” electorale depășea cu mult și cele mai fanteziste promisiuni publicitare legate de locurile de muncă, făcute până în acel moment de RMGC. În plus, au fost mai multe mărturii legate de întocmirea unor liste (cu nume și date de identificare) cu cetățeni care semnau (și își asumau obligația!) că vor merge să voteze.

Ce trebuia ferit de ochii jurnaliștilor

Primul lucru pentru care RMGC și susținătorii lor politici aveau nevoie de complicitatea mass-media era să ascundă (să mascheze, să ignore) caracterul lipsit de relevanță legală și manipulativ al referendumului. Am arătat deja de ce organizarea unui referendum local într-o problemă cu impact național și internațional reprezintă un abuz. Voința locuitorilor unor comunități restrânse nu pot sta la baza ignorării unor legi și reglementări naționale și internaționale. Nu fără acceptul întregii comunități afectate (care e mai mare decât cea locală). De asemenea, am arătat că modul în care au fost alese (selectate) localitățile în care s-a desfășurat referendumul a fost absolut artificial și arbitrar; faptul că în trei săptămâni (între luarea hotărârii de către CJ Alba și data referendumului) făcea imposibilă o dezbatere reală care să asigure un vot avizat, în cunoștință de cauză. Așa cum RMGC se aștepta, mass-media s-a prefăcut că nu vede toate aceste lucruri și, cu câteva excepții (care au constat în preluarea informațiilor pe care le-am publicat pe VoxPublica), presiunile și modul în care s-a desfășurat campania “de informare” a RMGC nu a fost reflectată de către presa *mainstream*.

Un alt aspect care “a scăpat” vigilenței jurnaliștilor a fost modul aberant în care a fost formulată întrebarea. “Sunteți de acord cu repornirea mineritului în zona Munților Apuseni și a exploatării de la Roșia Montană?” nu e o singură întrebare, ci două. O întrebare despre

¹ <http://voxpública.realitatea.net/wp-content/uploads/2012/12/plasa-de-la-rmgc.jpg>

repornirea mineritului în Apuseni și o întrebare despre exploatarea de la Roșia Montană. Mineritul și proiectul de la Roșia Montană nu se confundă. Există minerit și fără cianuri, și alte tipuri de exploatare decât cele ale aurului (de subteran, nu de suprafață, a altor minereuri etc.). Cineva care e de acord cu “repornirea mineritului în Munții Apuseni” nu trebuie să fie, obligatoriu, de acord și cu exploatarea de la Roșia Montană.

Ziua votului. Și a marilor mizerii

În ciuda termenelor și condițiilor prohibitive, cu ajutorul Centrului pentru Resurse Civice (CRC), s-a reușit să acrediteze 67 de observatori la referendum, din Cluj, Alba Iulia, București, Deva, Timișoara sau chiar Constanța. În mod voluntar, ba chiar suportându-și singuri costurile deplasării (cu o mențiune specială pentru cei din Timișoara care, din cauza ninsorilor, au făcut aproape 17 de ore pe drum), aceștia au reușit să acopere și să monitorizeze 53 din cele 148 de secții de votare. Prezența lor a dezvăluit încălcări flagrante ale regulilor de desfășurare a votului, ilegalități, presiuni, taximetrie electorală, publicitate electorală în ziua votării etc. Ceea ce au văzut și ce au relatat acești observatori demonstrează că întregul mecanism pus în mișcare de CJ Alba a fost gândit cu premeditare pentru a încerca să ascundă uriașa minciună care urma să fie servită publicului larg.

Pentru a înțelege ce s-ar fi întâmplat în lipsa observatorilor, cel mai ilustrativ exemplu vine din localitatea Avram Iancu, unde s-au organizat două secții de vot, 46R (cu 712 cetățeni înscriși pe liste) și 47R (cu 647 de cetățeni înscriși pe liste). În prima secția a existat un observator CRC, în a doua nu. În prima secție (monitorizată), procentul celor care au votat a fost de 42,42%, în cea ne-monitorizată, s-a stabilit recordul absolut de prezență la vot la referendum, de 93% (!). Diferențe semnificative s-au înregistrat și în sensul votului: 187 de voturi DA (în secția mai mare, monitorizată), respectiv 441 de voturi DA (în secția mai mică, nemonitorizată). Un raport procentual arată o diferență de sens de vot între secția monitorizată și cea ne-monitorizată de aproape 22%.

Diferențele mari înregistrate între secțiile cu observatori CRC și cele fără observatori nu înseamnă însă că în secțiile monitorizate votul ar fi fost curat, nealterat, că oamenii au venit de bună-voie și fără niciun “sprijin” interesat. Iată câteva dintre cele mai frecvente sesizări și reclamații făcute de observatorii CRC:

SECȚII COMUNE CU PARLAMENTARELE. O parte importantă a secțiilor de votare au fost organizate în aceeași încăpere cu secțiile pentru alegerile parlamentare (desfășurate în aceeași zi), fiind despărțite doar cu câte un paravan de pânză; acesta a fost un mod original de “interpretare” a deciziei Biroului Electoral Central de a organiza secții separate; Secția 4R din Abrud a fost cea mai ”originală” în acest sens, oamenii care intrau și votau la

parlamentare erau obligați să iasă prin secția pentru referendum (!); inițial, când i s-a atras atenția asupra acestui aspect, primarul a refuzat să o ia în considerare; a revenit asupra deciziei doar în momentul în care i s-a atras atenția că acest lucru poate atrage anularea tuturor voturilor exprimate în acea secție;

ÎNDRUMĂRI/INFLUENȚĂRI ÎN SECȚIILE DE VOT. Îndrumările repetate și exprese, directe sau sugerate, făcute de unii membri ai comisiilor pentru alegeri parlamentare și de către oamenii de ordine plasați la intrare care spuneau alegătorilor “să meargă și să voteze și la referendum”; la sesizarea observatorilor CRC, unii dintre acești “îndrumători” și-au mai potolit zelul, spre disperarea primarilor (din Abrud și Câmpeni, în special) care s-au legat de observatori pe “motivul”: “cine sunt ei de se bagă!?”;

REPROȘURI ȘI INTIMIDĂRI ALE OBSERVATORILOR CRC. De altfel, “reproșuri” de genul “că ar fi prea zeloși”, “că nu sunt oameni, să înțeleagă și ei...” etc. au fost adresate observatorilor CRC din mai multe secții; unii dintre ei au fost mutați “la colț” sau la mese separate...

TAXIMETRIA ELECTORALĂ. “Taximetria” electorală a fost unul dintre cele mai întâlnite fenomene semnalate în jurul secțiilor de votare, aceleași mașini aducând, în mod repetat, alegători la aceeași secție ori la secții diferite (imagini cu aceste “taximetre” au fost surprinse în jurul mai multor secții); personal, în Vadu Moșilor am surprins o doamnă, după ce a votat, spunându-i alteia că “așteaptă să vină mașina”, adăugând apoi, supărată, “bine că de adus la vot s-or grăbit, acuma... la întors...”; am povestit și de întâmplarea din fața secției 3R din Abrud, unde, de față cu jandarmul, unul dintre “taximetriștii voluntari” a motivat că și-ar fi adus “socrul” – până în acel moment transportase deja mai mulți “socri”;

“ADĂLMAȘUL”: O persoană care avea însemne ale companiei RMGC pe haine a fost surprinsă făcând “cinste” (*în limba română: a face cinste – a achita nota de plată pentru băuturile alcoolice consumate – n.a.*) unor votanți, după vot, peste drum de secție, în Albac, dar și în alte localități;

URNA MOBILĂ. Solicități dubioase pentru urna mobilă (*modalitate de vot la domiciliul unei persoane care nu se poate deplasa, în special din cauza problemelor medicale, permanente sau temporare – n.a.*) s-au înregistrat la mai multe secții, cu recorduri la Cricău (33 de solicitări) și Vadu Moșilor (29 de solicitări). La Cricău, adevărurile medicale erau completate, semnate și parafate de același medic, în zilele de 8 și 9 decembrie (sâmbăta și duminica). Mai mult, cererile de solicitare de urnă mobilă erau completate cu același scris de mână (președintele secției de votare a încercat să împiedice fotografierea de către observatorul CRC a acestor documente, dar nu a reușit – la cursul de “Criminalistică” de la

Facultatea de Drept am învățat și câteva dintre secretele grafologiei, însă nu era necesară o expertiză grafologică, faptul că era vorba de același scris era cât se poate de evident); situația a fost semnalată atât Colegiului Medicilor (pentru adeverințele medicale), cât și Poliției (fals în acte, pentru cereri); În Baia de Arieș, membrii comisiei care s-au deplasat cu urna mobilă au avut surpriza să nu-i găsească pe doi solicitanți acasă (!); într-un alt caz au aflat că solicitantul ar fi votat deja la secție (!);

CINE DECIDE. Localnici din Roșia Montană care se opun proiectului minier al RMGC le-au semnalat observatorilor faptul că au recunoscut persoane care au venit și au votat deși nu mai locuiesc în Roșia Montană (ci la Alba Iulia sau chiar lângă Brad), dar și-au păstrat buletinul de Roșia. La fel cum au votat și sute de localnici care au ante-contracte de vânzare-cumpărare a proprietăților, urmând să plece din Roșia Montană în cazul în care proiectul s-ar realiza, fără a mai suporta, la modul direct riscurile proiectului (teoretic, oficial, nu e nimic ilegal, dar, practic, moral, dreptul lor de vot nu e cu nimic mai mare decât al oricărui altor cetățeni din Alba Iulia sau România care NU au fost consultați);

AFIȘAJ (*în România, legislația interzice afișarea mesajelor care pot influența votul în apropierea secțiilor de votare sau în acestea, în ziua votului – n.a.*). Inutil a mai spune că în jurul secțiilor de vot, la 10, 20, 30 de metri era plin de afișe propagandistice care îndemneau cetățenii să voteze “DA”; la secția 1R Abrud, un astfel de afiș se vedea, la nici 10 metri, prin geamul secției de votare; cu chiu cu vai, scrâșnind din dinți, la solicitarea observatorilor CRC, unii președinți de comisie au dispus îndepărtarea afișelor și bannerelor din apropierea secțiilor de vot; alții, la modul cel mai cinic, beneficiind și de complicitatea unor polițiști au sfidat, pur și simplu, solicitările.

Un rezultat dezastruos. Dar o comunicare perfectă

Cu toate acestea, în ciuda tuturor neregulilor, a tuturor presiunilor, a fabulațiilor cu “miile de locuri de muncă”, a întrebării duble, a lipsei unei dezbateri reale, a taximetriei electorale, a plaselor cu cadouri, a intervențiilor primarilor, a “recordurilor” cu 85% sau chiar 93% (!) prezență la vot în secțiile fără observatori independenți, rezultatul a fost unul absolut dezastruos pentru organizatori: din cei 72.490 de cetățeni înscriși pe listele de vot, s-au prezentat la urne doar 31.315 (43,2%). Dintre aceștia doar 19.556 (62,45% dintre cei prezenți) au votat DA, 11.241 (35,9%) au votat NU, iar 517 (1,65%) voturi au fost anulate. În procent real, doar 26,97% din locuitorii zonei și-au exprimat expres acordul pentru minerit în Apuseni și pentru exploatarea de la Roșia Montană. Un procent aflat la ani lumină de 80%, 90% sau chiar 95%, cât pretindeau reprezentanții RMGC și propagandiștii lor, înainte de referendum, că ar fi susținerea locală. În condițiile în care, după cum am arătat, și acest procent de 26,97% a fost obținut după nereguli și manipulări grosiere. Strict în localitatea

Roșia Montană, din 2.269 persoane înscrise pe liste s-au prezentat la vot 1.499 (66,06%), din care 1.184 au votat DA. În condițiile în care opoziții din Roșia Montană au boicotat expres referendumul, RMGC nu a adunat decât un procent real de 52,18% de voturi favorabile. Fără aportul celor mutați deja din localitate la Alba Iulia, Brad, Abrud și alte localități, dar care și-au păstrat domiciliul din buletin în Roșia Montană, fiind aduși să voteze la referendum, nici aici n-ar fi trecut de 50%.

La ora 23.00 (ora oficială de închidere a urnelor) a început festivalul. Televiziunile și edițiile online au început difuzarea și multiplicarea unui exit-poll realizat de Compania de Cercetare Socială și Branding (CCSB) care “previziona” un procent de 74% favorabil proiectului, față de 21% respingere. Știrile au fost însă în așa fel editate încât se sugera că e vorba de rezultate, nu de un exit-poll. În plus, nu se menționa nimic despre prezența la vot. Ultima “contribuție” a BEJ Alba a fost amânarea total nejustificată a anunțării rezultatelor oficiale, până a doua zi (10 decembrie) la amiază, în condițiile în care centralizarea rezultatelor de pe 148 de procese verbale nu avea cum să dureze mai mult de câteva ore (rezultatul oficial putând fi pus la dispoziția presei înainte de jurnalele de știri de dimineață).

În mod normal, orice instituție media care se respectă putea întreprinde propriile demersuri pentru a oferi cât mai repede rezultate și estimări corecte. În fapt, nu doar că nu s-a întâmplat așa ceva, ci unele instituții mass-media au continuat să prezinte rezultatele aberante ale exit-poll-ului CCSB și după ce BEJ a anunțat rezultatele oficiale! De altfel, cu câteva excepții, majoritatea presei nici nu a mai prezentat vreodată rezultatele oficiale! În schimb, au început să fie publicate și difuzate comunicate, declarații și interpretări ale reprezentanților RMGC și ale primarilor aserviți companiei, fără nicio reacție din partea opozițiilor proiectului. Campania mediatică a reprezentat “apogeul” referendumului: de fapt, rezultatul final nu avea nicio relevanță, singurul lucru care conta era rezultatul promovat și difuzat de mass-media!

RMGC și susținătorii ei politici au depășit orice limită și au sfidat toate regulile posibile pe parcursul organizării și desfășurării referendumului pentru a obține un rezultat care să îi avantajeze, dar pentru că nu l-au obținut au mers mai departe: cu larga complicitate a mass-media, în care “investise” deja zeci de milioane de euro, au prezentat și promovat cifre care nu au nicio legătură cu realitatea. La aproape trei luni după referendum (la data la care redactez această analiză – *februarie 2013, n.a.*), propaganda RMGC continuă să transmită mesaje cu “peste 70% susținere locală” (sau chiar mai mult), iar presa continuă să le multiplice. Perpetuarea minciunii este însă o recunoaștere implicită a înfrângerii: RMGC e conștientă de faptul că 62,45% de voturi DA din 43,2% prezență la urne (mai exact 26,97% în procentaj real) e prea puțin pentru a mai putea invoca ideea unei “susțineri locale”.

O mențiune specială: invocarea condițiilor meteo nefavorabile reprezintă o altă diversiune preluată de presă din comunicatele propagandei RMGC – de fapt, secțiile în care s-au înregistrat cele mai scăzute prezențe au fost și secțiile în care, procentual, au existat și cele mai multe voturi împotriva; e absolut aberantă afirmația conform căreia zăpada i-ar fi împiedicat să meargă la vot pe cei care susțin proiectul, dar nu și pe cei care sunt împotriva; dacă vremea a influențat prezența la vot, se poate afirma fără a greși prea mult că opoziții au rămas acasă, nu susținătorii (în condițiile în care susținătorii proiectului aveau o motivație mult mai mare decât opoziții să se prezinte la vot – boicotarea referendumului are, oricum, semnificația unui vot negativ, în timp ce susținerea nu se poate dovedi decât printr-un vot exprimat favorabil).

CNA, o sancțiune tardivă

Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) a fost sesizat oficial în privința modului în care televiziunile “B1TV”, “Antena 3” și “Realitatea TV” au prezentat referendumul din 9 decembrie 2012 și rezultatele acestuia. După mai bine de o lună fără răspuns, pe 29 ianuarie 2013, un grup de activiști CSRM s-au legat cu lanțuri și sisteme anti-furt în fața sediului CNA din București. Protestul “CNA îți ascunde adevărul despre Roșia Montană” s-a încheiat după ce președintele instituției, Laura Georgescu, a promis că sesizările vor fi discutate în proxima ședință.

Pe 31 ianuarie 2012, discutarea sesizărilor a fost blocată însă de Narcisa Iorga (unul dintre membrii numiți de PDL în CNA). Pretextul sub care s-a amânat dezbateră era un așa-zis conflict de interese în care s-ar afla alt membru al CNA, Christian Mititelu, care, într-o luare de poziție a Alianței Civice (din care face parte) s-a pronunțat împotriva proiectului RMGC. “Acuzația” e total lipsită de acoperire: CNA nu are atribuții să se pronunțe sau să dea verdicte legate de proiectul de la Roșia Montană, ci asupra modului în care televiziunile au prezentat/prezintă diferitele știri și informații legate de acest subiect. Într-un comentariu-răspuns la textul pe care l-am publicat pe “VoxPublica”, Narcisa Iorga face exact lucrul de care îl acuzase neîntemeiat pe Christian Mititelu: se auto-pronunță. Și nu în privința proiectului, ci chiar a sesizărilor a căror dezbateră fusese amânată. “Acele știri difuzate de posturile pe care le menționați fac trimitere la un referendum și la rezultatul acestuia conform exit-poll-ului realizat. De ce nu aș dori să discut o asemenea situație banală din audiovizual?”, întreabă, retoric, Narcisa Iorga. Pentru doamna Iorga, toate exemplele prezentate mai sus (cele legate de prestațiile televiziunilor), sugerarea faptului că a fost vorba de rezultate (nu de “exit-poll”), faptul că nu au mai fost prezentate, ulterior, rezultatele

oficiale ori că, apoi, s-au difuzat doar poziții ale susținătorilor proiectului reprezintă “o situație banală din audiovizual”²!

În cele din urmă, pe 12 februarie 2013 (la mai bine de două luni de la desfășurarea referendumului), CNA a dezbătut sesizările și a trimis o scrisoare de atenționare către “Antena 3”, “B1 TV” și Realitatea TV” pentru modul în care au reflectat evenimentul. Sancțiunea a fost una tardivă (în genul sancțiunilor care au oprit de la difuzare, pentru publicitate mincinoasă, spoturile publicitare ale RMGC doar la sfârșitul campaniilor, după sute și mii de difuzări). Cu toate acestea, atenționarea demonstrează atât lipsa de bună-credință cu care au fost prezentate știrile, cât și lipsa unei reglementări a modului în care sunt făcute publice sondajele de tip exit-poll. După ani la rând în care acest gen de sondaje au fost mediatizate intensiv cu ocazia diferitelor alegeri și consultări publice, s-au trezit și membrii CNA că dispozițiile din Codul de Reglementare în Audiovizual sunt insuficiente și că trebuie schimbate.

O concluzie amară

Privind retrospectiv, Referendumul Cianurii conduce la o concluzie amară, îndeosebi pentru presă. Referendumul nu ar fi existat dacă RMGC nu ar fi știut că deține controlul asupra mass-media. Desigur, compania și susținătorii ei politici și-au dorit un rezultat favorabil. Și au făcut tot ce a depins de ei, depășind cu mult limitele legalității și ale bunului-simț pentru a-l obține. Dar nu cred că se așteptau la un rezultat care să le fie cu adevărat favorabil (exceptând cazul în care au ajuns să creadă în propriile minciuni legate de susținerea locală). Probabil, nu s-au așteptat însă nici la un scor atât de dezastruos, în condițiile în care rezultatul a fost oricum viciat.

Compania și susținătorii ei politici s-au lansat însă în această aventură știind un lucru: de fapt, rezultatul NU CONTEAZĂ. Tot ce conta era rezultatul care urma să fie RAPORTAT. Și se bazau pe cea mai mare parte a presei că va prelua și va relata doar ceea ce i se va raporta. Ceea ce s-a și întâmplat, de altfel. Fără a avea sprijinul mass-media mă hazardez să afirm că nici compania, nici susținătorii ei nu ar fi avut curajul să organizeze referendumul.

Cu ajutorul celei mai mari părți a presei, compania și-a atins scopul: să raporteze o victorie la Referendumul Cianurii (în ciuda eșecului real). Dar nu a obținut și rezultatele așteptate. După cum am arătat deja, presa internațională a apreciat corect semnificația votului din Apusenii. În

² <http://voxpública.realitatea.net/politica-societate/conflict-de-inteligenta-la-cna-rmgcna-dubla-masura-a-unei-gandiri-perverse-89816.html>

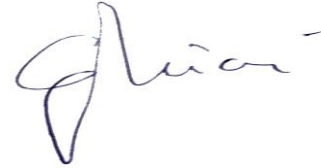
ciuda comunicatelor triumfaliste ale companiei, bursa nu a putut fi păcălită: în mai puțin de o săptămână după vot, cotațiile lui Gabriel Resources au coborât sub cele anterioare anunțării referendumului, pierzând mai mult decât reușise să crească într-o lună”.

Cluj-Napoca, Romania

28 octombrie 2018

Nume Mihai Goțiu

Semnătură

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Mihai", with a horizontal line extending from the end of the word.

SFÂRȘIT